

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

قانون مجازات اسلامی
(مصوب ۱۳۹۲/۰۲/۰۱)

تدوین: گروه علمی موسسه آموزش عالی آزاد چتر دانش

انتشارات چتر دانش

- ◆ عنوان قراردادی : ایران. قوانین و احکام
- ◆ عنوان و نام پدیدآور : قانون مجازات اسلامی (مصوب ۹۲/۲/۱) / تدوین گروه علمی موسسه آموزش عالی آزاد چتر دانش.
- ◆ وضعیت ویراست : [ویراست ۲]
- ◆ مشخصات نشر : تهران: چتر دانش ، ۱۳۹۲.
- ◆ مشخصات ظاهری : ۳۶۹ ص؛ ۱۱×۱۷ س.م.
- ◆ شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۶۳۸۱-۶۵-۷
- ◆ وضعیت فهرست‌نویسی: فیپا
- ◆ موضوع : قانون کیفری-- ایران.
- ◆ شناسه افزوده : موسسه آموزش عالی آزاد چتر دانش
- ◆ رده بندی کنگره : گ ۱۳۹۲ / ۳۷۹۳ / ۸ KMH
- ◆ رده بندی دیویی : ۳۴۵ / ۵۵
- ◆ شماره کتابشناسی ملی: ۳۱۶۷۶۲۸

- ◆ نام کتاب : قانون مجازات اسلامی (مصوب ۱۳۹۲/۲/۱)
- ◆ ناشر : چتر دانش
- ◆ تدوین : گروه علمی موسسه آموزش عالی آزاد چتر دانش
- ◆ نوبت و سال چاپ : سیزدهم- ۱۴۰۲
- ◆ شمارگان : ۵۰۰
- ◆ شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۶۳۸۱-۶۵-۷
- ◆ قیمت : ۱۲۰۰۰۰ تومان

فروشگاه مرکزی: تهران، میدان انقلاب، خمینیری جاوید (اردیبهشت شمالی)، پلاک ۸۸

تلفن مرکز پخش: ۶۶۴۹۲۳۲۷ - تلفن فروشگاه کتاب: ۶۶۴۰۲۳۵۳

nashr.chatr@gmail.com

کلیه حقوق برای مؤلف و ناشر محفوظ است.

رشته حقوق با تمام شاخه‌ها و گرایش‌هایش، به‌منزله یکی از پرطرفدارترین رشته‌های دانشگاهی کشور، تعداد فراوانی از دانشجویان علوم انسانی را به‌خود جلب کرده است؛ دانشجویانی که پس از تحصیل، وارد عرصه خدمت شده و در مناصب و جایگاه‌های گوناگون به ایفای وظیفه مشغول می‌شوند.

منابعی که در دانشکده‌های حقوق، مبنای کار قرار گرفته و تحصیل دانشجویان بر مدار آنها قرار دارد، در واقع، مجموعه کتب و جزواتی هستند که طی سالیان متمادی چنان‌که باید تغییر نیافته و خود را با تحولات و نیازهای زمانه هماهنگ نکرده‌اند.

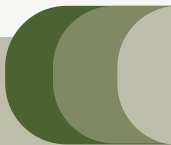
این، درحالی است که نیاز مبرم دانش‌پژوهان به مجموعه‌های پربار و سودمند امری انکارناپذیر است. به‌این ترتیب، ضرورت تدوین کتب غنی و ارزشمند برای رفع نیازهای علمی دانشجویان رشته حقوق و نیز رشته‌های متأثر از آن، باید بیش از گذشته مورد توجه قرار گیرد؛ کتاب‌هایی که روزآمدی محتوای آنها از یک سو و تناسب آنها با نیاز دانش‌پژوهان از سوی دیگر، مورد توجه و لحاظ ناشر و نویسنده، قرار گرفته باشد.

مؤسسه آموزش عالی آزاد چتر دانش، در مقام مؤسسه‌ای پیشگام در امر نشر کتب آموزشی روزآمد و غنی، توانسته است گام‌های مؤثری در همراهی با دانشجویان رشته حقوق بردارد. این مؤسسه افتخار دارد که با بهره‌مندی از تجربیات فراوان خود و با رصد دقیق نیازهای علمی دانشجویان، به تولید آثاری همت‌گمارد که مهم‌ترین دستاورد آنها، تسهیل آموزش و تسریع یادگیری پژوهندگان باشد. انتشارات چتر دانش امیدوار است با ارائه خدمات درخشان، شایستگی‌های خود را در این حوزه علمی بیش از پیش به منصفه‌ی ظهور برساند.

فرزاد دانشور
مدیر مسئول انتشارات چتر دانش

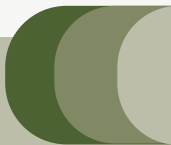
۱۳	قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۰۲/۰۱
۱۳	کتاب اول: کلیات
۱۳	بخش اول: مواد عمومی
۱۳	فصل اول: تعاریف
۱۳	فصل دوم: قلمرو اجرای قوانین جزایی در مکان
۱۶	فصل سوم: قلمرو اجرای قوانین جزایی در زمان
۱۷	فصل چهارم: قانونی بودن جرایم، مجازات‌ها و دادرسی کیفری
۱۸	بخش دوم: مجازات‌ها
۱۸	فصل اول: مجازات‌های اصلی
۲۴	فصل دوم: مجازات‌های تکمیلی و تبعی
۲۸	فصل سوم: نحوه تعیین و اعمال مجازات‌ها
۳۱	فصل چهارم: تخفیف مجازات و معافیت از آن
۳۳	فصل پنجم: تعویق صدور حکم
۳۶	فصل ششم: تعلیق اجرای مجازات
۳۹	فصل هفتم: نظام نیمه آزادی
۴۰	فصل هشتم: نظام آزادی مشروط
۴۲	فصل نهم: مجازات‌های جایگزین حبس
۴۹	فصل دهم: مجازات‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی اطفال و نوجوانان
۵۴	فصل یازدهم: سقوط مجازات
۵۴	مبحث اول: عفو
۵۴	مبحث دوم: نسخ قانون

۵۵.....	مبحث سوم: گذشت شاکی
۵۷.....	مبحث چهارم: مرور زمان
۶۰.....	مبحث پنجم: توبه مجرم
۶۲.....	مبحث ششم: اعمال قاعده درأ
۶۲.....	بخش سوم: جرایم
۶۲.....	فصل اول: شروع به جرم
۶۳.....	فصل دوم: شرکت در جرم
۶۴.....	فصل سوم: معاونت در جرم
۶۵.....	فصل چهارم: سردستگی گروه مجرمانه سازمان یافته
۶۶.....	فصل پنجم: تعدد جرم
۷۰.....	فصل ششم: تکرار جرم
۷۱.....	بخش چهارم: شرایط و موانع مسئولیت کیفری
۷۱.....	فصل اول: شرایط مسئولیت کیفری
۷۲.....	فصل دوم: موانع مسئولیت کیفری
۷۷.....	بخش پنجم: ادله اثبات در امور کیفری
۷۷.....	فصل اول: مواد عمومی
۷۸.....	فصل دوم: اقرار
۷۹.....	فصل سوم: شهادت
۸۴.....	فصل چهارم: سوگند
۸۶.....	فصل پنجم: علم قاضی
۸۶.....	بخش ششم: مسائل متفرقه

۸۹ کتاب دوم: حدود
۸۹ بخش اول: مواد عمومی
۹۰ بخش دوم: جرایم موجب حد
۹۰ فصل اول: زنا
۹۲ فصل دوم: لواط، تفریض و مساحقه
۹۴ فصل سوم: قوادی
۹۵ فصل چهارم: قذف
۹۸ فصل پنجم: سبّ نبی
۹۹ فصل ششم: مصرف مسکر
۹۹ فصل هفتم: سرقت
۱۰۲ فصل هشتم: محاربه
۱۰۳ فصل نهم: بغی و افساد فی الارض
۱۰۵ کتاب سوم: قصاص
۱۰۵ بخش اول: مواد عمومی
۱۰۵ فصل اول: اقسام و تعاریف جنایات
۱۰۸ فصل دوم: تداخل جنایات
۱۱۰ فصل سوم: شرایط عمومی قصاص
۱۱۴ فصل چهارم: راه‌های اثبات جنایت
۱۲۱ فصل پنجم: صاحب حق قصاص
۱۲۵ فصل ششم: شرکت در جنایت
۱۲۷ فصل هفتم: اکراه در جنایت
۱۲۹ بخش دوم: قصاص نفس

بخش سوم: قصاص عضو.....	۱۳۰
فصل اول: موجب قصاص عضو.....	۱۳۰
فصل دوم: شرایط قصاص عضو.....	۱۳۲
بخش چهارم: اجرای قصاص.....	۱۳۷
فصل اول: مواد عمومی.....	۱۳۷
فصل دوم: اجرای قصاص نفس.....	۱۴۲
فصل سوم: اجرای قصاص عضو.....	۱۴۳
کتاب چهارم: دیات.....	۱۴۵
بخش اول: مواد عمومی.....	۱۴۵
فصل اول: تعریف دیه و موارد آن.....	۱۴۵
فصل دوم: ضمان دیه.....	۱۴۶
فصل سوم: راه‌های اثبات دیه.....	۱۴۶
فصل چهارم: مسئول پرداخت دیه.....	۱۴۸
فصل پنجم: مهلت پرداخت دیه.....	۱۵۳
فصل ششم: موجبات ضمان.....	۱۵۴
فصل هفتم: تداخل و تعدد دیات.....	۱۶۷
بخش دوم: مقادیر دیه.....	۱۷۰
فصل اول: دیه نفس.....	۱۷۰
فصل دوم: قواعد عمومی دیه اعضاء.....	۱۷۱
فصل سوم: دیه مقدر اعضاء.....	۱۷۵
مبحث اول: دیه مو.....	۱۷۵

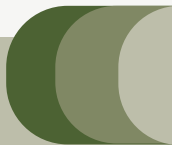
- ۱۷۷.....مبحث دوم: ديه چشم.....
- ۱۷۸.....مبحث سوم: ديه بينى.....
- ۱۸۰.....مبحث چهارم: ديه لاله گوش.....
- ۱۸۱.....مبحث پنجم: ديه لب.....
- ۱۸۲.....مبحث ششم: ديه زبان.....
- ۱۸۳.....مبحث هفتم: ديه دندان.....
- ۱۸۵.....مبحث هشتم: ديه گردن.....
- ۱۸۶.....مبحث نهم: ديه فك.....
- ۱۸۷.....مبحث دهم: ديه دست و پا.....
- ۱۸۹.....مبحث يازدهم: ديه ستون فقرات، نخاع و نشيمنگاه.....
- ۱۹۰.....مبحث دوازدهم: ديه دنده و ترقوه.....
- ۱۹۱.....مبحث سيزدهم: ديه ازاله بكارت و افشاء.....
- ۱۹۲.....مبحث چهاردهم: ديه اندام تناسلى و بيضه.....
- ۱۹۴.....مبحث پانزدهم: ديه پستان.....
- ۱۹۴.....فصل چهارم: قواعد عمومى ديه منافع.....
- ۱۹۵.....فصل پنجم: ديه مقرر منافع.....
- ۱۹۵.....مبحث اول: ديه عقل.....
- ۱۹۶.....مبحث دوم: ديه شنوايى.....
- ۱۹۷.....مبحث سوم: ديه بينايى.....
- ۱۹۸.....مبحث چهارم: ديه بويائى.....
- ۱۹۹.....مبحث پنجم: ديه چشايى.....
- ۱۹۹.....مبحث ششم: ديه صوت و گويائى.....

۲۰۰.....	مبحث هفتم: دیه سایر منافع.....
۲۰۱.....	فصل ششم: دیه جراحات.....
۲۰۵.....	فصل هفتم: دیه جنین.....
۲۰۶.....	فصل هشتم: دیه جنایت بر میت.....
۲۱۰.....	کتاب پنجم: تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده.....
۲۱۰.....	فصل اول: جرایم ضد امنیت داخلی و خارجی کشور.....
۲۱۶.....	فصل دوم: اهانت به مقدسات مذهبی و سوء قصد به مقامات داخلی... ۲۱۶
۲۱۶.....	فصل سوم: سوء قصد به مقامات سیاسی خارجی.....
۲۱۷.....	فصل چهارم: تهیه و ترویج سکه قلب.....
۲۱۹.....	فصل پنجم: جعل و تزویر.....
۲۱۹.....	فصل ششم: محو یا شکستن مهر و پلمپ و سرقت نوشته‌ها از اماکن دولتی.....
۲۲۵.....	فصل هفتم: فرار محبوسین قانونی و اخفای مقصرین.....
۲۳۰.....	فصل هشتم: غصب عناوین و مشاغل.....
۲۳۱.....	فصل نهم: تخریب اموال تاریخی، فرهنگی.....
۲۳۵.....	فصل دهم: تقصیرات مقامات و مأمورین دولتی.....
۲۴۰.....	فصل یازدهم: ارتشا و ربا و کلاهبرداری.....
۲۴۳.....	فصل دوازدهم: امتناع از انجام وظایف قانونی.....
۲۴۴.....	فصل سیزدهم: تعدیات مأمورین دولتی نسبت به دولت.....
۲۴۸.....	فصل چهاردهم: تمرد نسبت به مأمورین دولت.....
۲۴۸.....	فصل پانزدهم: هتک حرمت اشخاص.....
۲۴۹.....	فصل شانزدهم: اجتماع و تبانی برای ارتکاب جرایم.....

فصل هفدهم: جرایم علیه اشخاص و اطفال	۲۴۹
فصل هجدهم: جرایم ضد عفت و اخلاق عمومی.....	۲۵۶
فصل نوزدهم: جرایم بر ضد حقوق و تکالیف خانوادگی.....	۲۵۸
فصل بیستم: قسم و شهادت دروغ و افشای سر	۲۶۰
فصل بیست و یکم: سرقت و ربودن مال غیر.....	۲۶۱
فصل بیست و دوم: تهدید و اکراه.....	۲۶۶
فصل بیست و سوم: ورشکستگی.....	۲۶۷
فصل بیست و چهارم: خیانت در امانت.....	۲۶۷
فصل بیست و پنجم: احراق و تخریب و اتلاف اموال و حیوانات.....	۲۶۸
فصل بیست و ششم: هتک حرمت منازل و املاک غیر	۲۷۳
فصل بیست و هفتم: افترا و توهین و هتک حرمت.....	۲۷۶
فصل بیست و هشتم: تجاهر به استعمال مشروبات الکلی و ولگردی و برد و باخت (قمار، شرطبندی و بخت‌آزمایی).....	۲۷۷
فصل بیست و نهم: جرایم ناشی از تخلقات رانندگی	۲۸۵
[بخش سی ام]: قانون جرایم رایانه‌ای.....	۲۹۱
بخش یکم: جرایم و مجازات‌ها.....	۲۹۱
فصل یکم: جرایم علیه محرمانگی داده‌ها و سامانه‌های رایانه‌ای و مخابراتی.....	۲۹۱
مبحث یکم: دسترسی غیرمجاز	۲۹۱
مبحث دوم: شنود غیرمجاز	۲۹۱
مبحث سوم: جاسوسی رایانه‌ای.....	۲۹۱
فصل دوم: جرایم علیه صحت و تمامیت داده‌ها و سامانه‌های رایانه‌ای و	

۲۹۳.....	مخابراتی.....
۲۹۳.....	مبحث یکم: جعل رایانه‌ای.....
۲۹۴.....	مبحث دوم: تخریب و اخلال در داده‌ها یا
۲۹۴.....	سامانه‌های رایانه‌ای و مخابراتی.....
۲۹۵.....	فصل سوم: سرقت و کلاهبرداری مرتبط با رایانه.....
۲۹۶.....	فصل چهارم: جرایم علیه عفت و اخلاق عمومی.....
۲۹۸.....	فصل پنجم: هتک حیثیت و نشر اکاذیب.....
۲۹۹.....	فصل ششم: مسئولیت کیفری اشخاص.....
۳۰۴.....	فصل هفتم: سایر جرایم.....
۳۰۵.....	فصل هشتم: تشدید مجازات‌ها.....
۳۰۶.....	بخش دوم: آیین دادرسی.....
۳۰۶.....	بخش سوم: سایر مقررات.....
	قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء و اختلاس و کلاهبرداری
۳۰۸.....	مصوب ۱۳۶۷/۰۹/۱۵.....
۳۱۶.....	قانون جرم سیاسی مصوب ۱۳۹۵/۰۲/۲۰.....
۳۱۹.....	قانون مبارزه با پولشویی مصوب ۱۳۸۶/۱۱/۰۲.....
	قانون تشدید مجازات اسیدپاشی و حمایت از بزه‌دیدگان ناشی
۳۳۶.....	از آن مصوب ۱۳۹۸/۰۷/۲۱.....
۳۳۹.....	قانون مجازات راجع به انتقال مال غیر مصوب ۱۳۰۸/۰۱/۰۵.....
	قانون مجازات اشخاصی که برای بردن مال غیر تبانی می‌نمایند

۳۴۲.....	مصوب ۱۳۰۷/۰۵/۰۳.....
۳۴۴.....	قانون حمایت از اطفال ونوجوانان مصوب ۱۳۹۹/۰۲/۲۳.....
۳۴۴.....	فصل اول: کلیات.....
۳۴۷.....	فصل دوم: تشکیلات.....
۳۵۳.....	فصل سوم: جرایم و مجازات‌ها.....
۳۶۲.....	فصل چهارم: تحقیق، رسیدگی و تدابیر حمایتی.....

قانون مجازات اسلامی

مصوب ۱۳۹۲/۰۲/۰۱

کتاب اول: کلیات

بخش اول: مواد عمومی

فصل اول: تعاریف

ماده ۱- قانون مجازات اسلامی مشتمل بر جرایم و مجازات‌های حدود، قصاص، دیات و تعزیرات، اقدامات تأمینی و تربیتی، شرایط و موانع مسئولیت کیفری و قواعد حاکم بر آنها است.

ماده ۲- هر رفتاری اعم از فعل یا ترک فعل که در قانون برای آن مجازات تعیین شده است جرم محسوب می‌شود.

فصل دوم: قلمرو اجرای قوانین جزایی در مکان

ماده ۳- قوانین جزایی ایران درباره کلیه اشخاصی که در قلمرو حاکمیت زمینی، دریایی و هوایی جمهوری اسلامی ایران مرتکب جرم شوند اعمال می‌شود مگر آنکه به موجب قانون ترتیب دیگری مقرر شده باشد.

ماده ۴- هرگاه قسمتی از جرم یا نتیجه آن در قلمرو حاکمیت ایران واقع شود در حکم جرم واقع شده در جمهوری اسلامی ایران است.

ماده ۵- هر شخص ایرانی یا غیرایرانی که در خارج از قلمرو حاکمیت ایران مرتکب یکی از جرایم زیر یا جرایم مقرر در قوانین خاص گردد، طبق قوانین جمهوری اسلامی ایران محاکمه و مجازات می‌شود؛ و هرگاه رسیدگی به این جرایم در خارج از ایران به صدور

حکم محکومیت و اجرای آن منتهی شود، دادگاه ایران در تعیین مجازات‌های تعزیری، میزان محکومیت اجراء شده را محاسبه می‌کند:

الف- اقدام علیه نظام، امنیت داخلی یا خارجی، تمامیت ارضی یا استقلال جمهوری اسلامی ایران.

ب- جعل مهر، امضاء، حکم، فرمان یا دست خط مقام رهبری یا استفاده از آن.

پ- جعل مهر، امضاء، حکم، فرمان یا دست خط رسمی رییس‌جمهور، رییس قوه قضاییه، رییس و نمایندگان مجلس شورای اسلامی، رییس مجلس خبرگان، رییس دیوان عالی کشور، دادستان کل کشور، اعضای شورای نگهبان، رییس و اعضای مجمع تشخیص مصلحت نظام، وزرا یا معاونان رییس‌جمهور یا استفاده از آنها.

ت- جعل آراء مراجع قضایی یا اجرائیه‌های صادره از این مراجع یا سایر مراجع قانونی و یا استفاده از آنها.

ث- جعل اسکناس رایج یا اسناد تعهدآور بانکی ایران و همچنین جعل اسناد خزانه و اوراق مشارکت صادرشده یا تضمین شده از طرف دولت یا تهیه یا ترویج سکه قلب در مورد مسکوکات رایج داخل.

ماده ۶- به جرایم مستخدمان دولت اعم از ایرانی یا غیرایرانی که در رابطه با شغل و وظیفه خود در خارج از قلمرو حاکمیت ایران مرتکب شده‌اند و به جرایم مأموران سیاسی و کنسولی و دیگر وابستگان دولت ایران که از مصونیت سیاسی برخوردارند، طبق قوانین جمهوری اسلامی ایران رسیدگی می‌شود.

ماده ۷- علاوه بر موارد مذکور در مواد فوق هر یک از اتباع ایران در خارج از کشور مرتکب جرمی شود، در صورتی که در ایران یافت و یا به ایران اعاده گردد، طبق قوانین جمهوری اسلامی ایران محاکمه و مجازات می‌شود مشروط بر اینکه:

الف- رفتار ارتكابی به موجب قانون جمهوری اسلامی ایران جرم باشد.
ب- در صورتی که جرم ارتكابی از جرایم موجب تعزیر باشد، متهم در محل وقوع جرم محاکمه و تبرئه نشده یا در صورت محکومیت، مجازات کلاً یا بعضاً درباره او اجراء نشده باشد.
پ- طبق قوانین ایران موجبی برای منع یا موقوفی تعقیب یا موقوفی اجرای مجازات یا سقوط آن نباشد.

ماده ۸- هرگاه شخص غیرایرانی در خارج از ایران علیه شخصی ایرانی یا علیه کشور ایران مرتکب جرمی به جز جرایم مذکور در مواد قبل شود، و در ایران یافت و یا به ایران اعاده گردد، طبق قوانین جزایی جمهوری اسلامی ایران به جرم او رسیدگی می‌شود، مشروط بر اینکه: الف- متهم در جرایم موجب تعزیر در محل وقوع جرم، محاکمه و تبرئه نشده یا در صورت محکومیت، مجازات کلاً یا بعضاً درباره او اجراء نشده باشد.

ب- رفتار ارتكابی در جرایم موجب تعزیر به موجب قانون جمهوری اسلامی ایران و قانون محل وقوع، جرم باشد.

ماده ۹- مرتکب جرایمی که به موجب قانون خاص یا عهدنامه‌ها و مقررات بین‌المللی در هر کشوری یافت شود در همان کشور محاکمه می‌شود، اگر در ایران یافت شود، طبق قوانین جزایی جمهوری اسلامی ایران محاکمه و مجازات می‌گردد.

فصل سوم: قلمرو اجرای قوانین جزایی در زمان

ماده ۱۰- در مقررات و نظامات دولتی مجازات و اقدام تأمینی و تربیتی باید به موجب قانونی باشد که قبل از وقوع جرم مقرر شده است و مرتکب هیچ رفتاری اعم از فعل یا ترک فعل را نمی‌توان به موجب قانون مؤخر به مجازات یا اقدامات تأمینی و تربیتی محکوم کرد؛ لکن چنانچه پس از وقوع جرم، قانونی مبنی بر تخفیف یا عدم اجرای مجازات یا اقدام تأمینی و تربیتی یا از جهاتی مساعدتر به حال مرتکب وضع شود، نسبت به جرایم سابق بروضع آن قانون تا صدور حکم قطعی، مؤثر است. هرگاه به موجب قانون سابق، حکم قطعی لازم‌الاجرا صادر شده باشد به ترتیب زیر عمل می‌شود:

الف- اگر رفتاری که در گذشته جرم بوده است به موجب قانون لاحق جرم شناخته نشود، حکم قطعی اجراء نمی‌شود؛ و اگر در جریان اجراء باشد اجرای آن موقوف می‌شود. در این موارد و همچنین در موردی که حکم قبلاً اجراء شده است، هیچ‌گونه اثر کیفری بر آن مترتب نیست.

ب- اگر مجازات جرمی به موجب قانون لاحق، تخفیف یابد، قاضی اجرای احکام موظف است قبل از شروع به اجراء یا در حین اجراء از دادگاه صادرکننده حکم قطعی، اصلاح آن را طبق قانون جدید تقاضا کند. محکوم نیز می‌تواند از دادگاه صادرکننده حکم، تخفیف مجازات را تقاضا نماید. دادگاه صادرکننده حکم با لحاظ قانون لاحق، مجازات قبلی را تخفیف می‌دهد. مقررات این بند در مورد اقدام تأمینی و تربیتی که در مورد اطفال بزهکار اجراء می‌شود نیز جاری است. در این صورت ولی یا سرپرست وی نیز می‌تواند تخفیف اقدام تأمینی و تربیتی را تقاضا نماید.

تبصره- مقررات فوق در مورد قوانینی که برای مدت معین و یا موارد خاص وضع شده است، مگر به تصریح قانون لاحق، اعمال نمی‌شود.
ماده ۱۱- قوانین زیر نسبت به جرایم سابق بر وضع قانون، فوراً اجراء می‌شود:

- الف- قوانین مربوط به تشکیلات قضایی و صلاحیت.
 - ب- قوانین مربوط به ادله اثبات دعوی تا پیش از اجرای حکم.
 - پ- قوانین مربوط به شیوه دادرسی.
 - ت- قوانین مربوط به مرور زمان.
- تبصره-** در صورتی که در مورد بند (ب) حکم قطعی صادر شده باشد، پرونده برای بررسی به دادگاه صادرکننده حکم قطعی ارسال می‌شود.

فصل چهارم: قانونی بودن جرایم،

مجازات‌ها و دادرسی کیفری

ماده ۱۲- حکم به مجازات یا اقدام تأمینی و تربیتی و اجرای آن‌ها باید از طریق دادگاه صالح، به موجب قانون و با رعایت شرایط و کیفیات مقرر در آن باشد.

ماده ۱۳- حکم به مجازات یا اقدام تأمینی و تربیتی و اجرای آن‌ها حسب مورد نباید از میزان و کیفیتی که در قانون یا حکم دادگاه مشخص شده است تجاوز کند؛ و هرگونه صدمه و خسارتی که از این جهت حاصل شود، در صورتی که از روی عمد یا تقصیر باشد حسب مورد موجب مسئولیت کیفری و مدنی است؛ و در غیر این صورت، خسارت از بیت‌المال جبران می‌شود.

بخش دوم: مجازات‌ها

فصل اول: مجازات‌های اصلی

ماده ۱۴- مجازات‌های مقرر در این قانون چهار قسم است:

الف- حد.

ب- قصاص.

پ- دیه.

ت- تعزیر.

تبصره- چنانچه رابطه علیت بین رفتار شخص حقوقی و خسارت وارد شده احراز شود دیه و خسارت، قابل مطالبه خواهد بود. اعمال مجازات تعزیری بر اشخاص حقوقی مطابق ماده (۲۰) خواهد بود.

ماده ۱۵- حد مجازاتی است که موجب، نوع، میزان و کیفیت اجرای آن در شرع مقدس، تعیین شده است.

ماده ۱۶- قصاص مجازات اصلی جنایات عمدی بر نفس، اعضاء و منافع است، که به شرح مندرج در کتاب سوم این قانون اعمال می‌شود.

ماده ۱۷- دیه اعم از مقدر و غیرمقدر، مالی است که در شرع مقدس برای ایراد جنایت غیرعمدی بر نفس، اعضاء و منافع و یا جنایت عمدی در مواردی که به هر جهتی قصاص ندارد، به موجب قانون مقرر می‌شود.

ماده ۱۸- تعزیر مجازاتی است که مشمول عنوان حد، قصاص یا دیه نیست و به موجب قانون در موارد ارتکاب محرمات شرعی یا نقض مقررات حکومتی تعیین و اعمال می‌گردد. نوع، مقدار، کیفیت

اجراء و مقررات مربوط به تخفیف، تعلیق، سقوط و سایر احکام تعزیر به موجب قانون تعیین می‌شود. دادگاه در صدور حکم تعزیری، با رعایت مقررات قانونی، موارد زیر را مورد توجه قرار می‌دهد:

الف- انگیزه مرتکب و وضعیت ذهنی و روانی وی حین ارتکاب جرم.

ب- شیوه ارتکاب جرم، گستره نقض وظیفه و نتایج زیان بار آن.
پ- اقدامات مرتکب پس از ارتکاب جرم.
ت- سوابق و وضعیت فردی، خانوادگی و اجتماعی مرتکب و تأثیر تعزیر بر وی.

تبصره ۱- چنانچه دادگاه در حکم صادره مجازات حبس را بیش از حداقل مجازات مقرر در قانون تعیین کند، باید مبتنی بر بندهای مقرر در این ماده و یا سایر جهات قانونی، علت صدور حکم به بیش از حداقل مجازات مقرر قانونی را ذکر کند. عدم رعایت مفاد این تبصره موجب مجازات انتظامی درجه چهار می‌باشد.

ماده ۱۹- مجازات‌های تعزیری به هشت درجه تقسیم می‌شود:

درجه ۱

- حبس بیش از بیست و پنج سال.
- جزای نقدی بیش از دو میلیارد و هشتصد میلیون (۲,۸۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال.^۲
- مصادره کل اموال.
- انحلال شخص حقوقی.

۱- الحاقی ۱۳۹۹/۰۲/۲۳

۲- اصلاحی ۱۳۹۹/۱۱/۰۸

درجه ۲

- حبس بیش از پانزده تا بیست و پنج سال.
- جزای نقدی بیش از یک میلیارد و پانصد میلیون (۱,۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا دو میلیارد و هشتصد میلیون (۲,۸۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال.^۱

درجه ۳

- حبس بیش از ده تا پانزده سال.
- جزای نقدی بیش از یک میلیارد (۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا یک میلیارد و پانصد میلیون (۱,۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال.^۲

درجه ۴

- حبس بیش از پنج تا ده سال.
- جزای نقدی بیش از پانصد میلیون (۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا یک میلیارد (۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال.^۳
- انفصال دائم از خدمات دولتی و عمومی.

درجه ۵

- حبس بیش از دو تا پنج سال.
- جزای نقدی بیش از دویست و چهل میلیون (۲۴۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا پانصد میلیون (۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال.^۴
- محرومیت از حقوق اجتماعی بیش از پنج تا پانزده سال.
- ممنوعیت دائم از یک یا چند فعالیت شغلی یا اجتماعی برای

۱- اصلاحی ۱۳۹۹/۱۱/۰۸

۲- اصلاحی ۱۳۹۹/۱۱/۰۸

۳- اصلاحی ۱۳۹۹/۱۱/۰۸

۴- اصلاحی ۱۳۹۹/۱۱/۰۸

اشخاص حقوقی.

- ممنوعیت دایم از دعوت عمومی برای افزایش سرمایه برای اشخاص حقوقی.

درجه ۶

- حبس بیش از شش ماه تا دو سال.

- جزای نقدی بیش از شصت میلیون (۶۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا دویست و چهل میلیون (۲۴۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال:^۱

- شلاق از سی و یک تا هفتاد و چهار ضربه و تا نود و نه ضربه در جرایم منافی عفت.

- محرومیت از حقوق اجتماعی بیش از شش ماه تا پنج سال.

- انتشار حکم قطعی در رسانه‌ها.

- ممنوعیت از یک یا چند فعالیت شغلی یا اجتماعی برای اشخاص حقوقی حداکثر تا مدت پنج سال.

- ممنوعیت از دعوت عمومی برای افزایش سرمایه برای اشخاص حقوقی حداکثر تا مدت پنج سال.

- ممنوعیت از اصدار برخی از اسناد تجاری توسط اشخاص حقوقی حداکثر تا مدت پنج سال.

درجه ۷

- حبس از نود و یک روز تا شش ماه.

- جزای نقدی بیش از سی میلیون (۳۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا شصت میلیون (۶۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال.^۲

- شلاق از یازده تا سی ضربه.

۱- اصلاحی ۱۳۹۹/۱۱/۰۸

۲- اصلاحی ۱۳۹۹/۱۱/۰۸

- محرومیت از حقوق اجتماعی تا شش ماه.

درجه ۸

- حبس تا سه ماه.

- جزای نقدی تا سی میلیون (۳۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال.^۱

- شلاق تا ده ضربه.

تبصره ۱- موارد محرومیت از حقوق اجتماعی همان است که در مجازات‌های تبعی ذکر شده است.

تبصره ۲- مجازاتی که حداقل آن منطبق بر یکی از درجات فوق و حداکثر آن منطبق با درجه بالاتر باشد، از درجه بالاتر محسوب می‌شود.

تبصره ۳- در صورت تعدد مجازات‌ها، مجازات شدیدتر و در صورت عدم امکان تشخیص مجازات شدیدتر، مجازات حبس ملاک است. همچنین اگر مجازاتی با هیچ یک از بندهای هشت گانه این ماده مطابقت نداشته باشد مجازات درجه هفت محسوب می‌شود.

تبصره ۴- مقررات این ماده و تبصره‌های آن تنها جهت تعیین درجه مجازات است و تأثیری در میزان حداقل و حداکثر مجازات‌های مقرر در قوانین جاری ندارد.

تبصره ۵- ضبط اشیاء و اموالی که در ارتکاب جرم به کار رفته یا مقصود از آن به کارگیری در ارتکاب جرم بوده است از شمول این ماده و بند (ب) ماده (۲۰) خارج و در مورد آن‌ها برابر ماده (۲۱۵) این قانون عمل خواهد شد. در هر مورد که حکم به مصادره اموال صادر می‌شود، باید هزینه‌های متعارف زندگی محکوم و افراد تحت

تکفل او مستثنی شود.

تبصره ۶^۱ - تمام حبس‌های ابد غیر حدی مقرر در قانون به حبس درجه یک تبدیل می‌شود.

ماده ۲۰- در صورتی که شخص حقوقی براساس ماده (۱۴۳) این قانون مسئول شناخته شود، با توجه به شدت جرم ارتكابی و نتایج زیان بار آن، به یک تا دو مورد از موارد زیر محکوم می‌شود؛ این امر مانع از مجازات شخص حقیقی نیست:

الف- انحلال شخص حقوقی.

ب- مصادره کل اموال.

پ- ممنوعیت از یک یا چند فعالیت شغلی یا اجتماعی به طور دائم یا حداکثر برای مدت پنج سال.

ت- ممنوعیت از دعوت عمومی برای افزایش سرمایه به طور دائم یا حداکثر برای مدت پنج سال.

ث- ممنوعیت از اصدار برخی از اسناد تجاری حداکثر برای مدت پنج سال.

ج- جزای نقدی.

چ- انتشار حکم محکومیت به وسیله رسانه‌ها.

تبصره- مجازات موضوع این ماده، در مورد اشخاص حقوقی دولتی و یا عمومی غیردولتی در مواردی که اعمال حاکمیت می‌کنند، اعمال نمی‌شود.

ماده ۲۱- میزان جزای نقدی قابل اعمال بر اشخاص حقوقی حداقل دو برابر و حداکثر چهار برابر مبلغی است که در قانون برای

ارتکاب همان جرم به وسیله اشخاص حقیقی تعیین می‌شود.
ماده ۲۲- انحلال شخص حقوقی و مصادره اموال آن زمانی
اعمال می‌شود که برای ارتکاب جرم، به وجود آمده یا با انحراف از
هدف مشروع نخستین، فعالیت خود را منحصراً در جهت ارتکاب
جرم تغییر داده باشد.

فصل دوم: مجازات‌های تکمیلی و تبعی

ماده ۲۳ ۱- دادگاه می‌تواند فردی را که به حد، قصاص یا
مجازات تعزیری محکوم کرده است، با رعایت شرایط مقرر در این
قانون، متناسب با جرم ارتكابی و خصوصیات وی به یک یا چند
مجازات از مجازات‌های تکمیلی بندها و تبصره‌های این ماده محکوم
نماید؛

- الف- اقامت اجباری در محل معین.
- ب- منع از اقامت در محل یا محل‌های معین.
- پ- منع از اشتغال به شغل، حرفه یا کار معین.
- ت- انفصال از خدمات دولتی و عمومی.
- ث- منع از رانندگی با وسایل نقلیه موتوری و یا تصدی وسایل
موتوری.

- ج- منع از داشتن دسته چک و یا اصدار اسناد تجارتي.
- چ- منع از حمل سلاح.
- ح- منع از خروج اتباع ایران از کشور.
- خ- اخراج بیگانگان از کشور.
- د- الزام به خدمات عمومی.

- ذ- منع از عضویت در احزاب، گروه‌ها و دستجات سیاسی یا اجتماعی.
- ر- توقیف وسایل ارتکاب جرم یا رسانه یا مؤسسه دخیل در ارتکاب جرم.
- ز- الزام به یادگیری حرفه، شغل یا کار معین.
- ژ- الزام به تحصیل.
- س- انتشار حکم محکومیت قطعی.
- تبصره ۱-** مدت مجازات تکمیلی بیش از دو سال نیست، مگر در مواردی که قانون به نحو دیگری مقرر نماید.
- تبصره ۲-** چنانچه مجازات تکمیلی و مجازات اصلی از یک نوع باشد، فقط مجازات اصلی مورد حکم قرار می‌گیرد.
- تبصره ۳-** آیین‌نامه راجع به کیفیت اجرای مجازات تکمیلی ظرف شش ماه از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون توسط وزیر دادگستری تهیه می‌شود، و به تصویب رییس قوه قضاییه می‌رسد.
- ماده ۲۴-** چنانچه محکوم طی مدت اجرای مجازات تکمیلی، مفاد حکم را رعایت ننماید، دادگاه صادرکننده حکم به پیشنهاد قاضی اجرای احکام، برای بار اول مدت مجازات تکمیلی مندرج در حکم را تا یک سوم افزایش می‌دهد؛ و در صورت تکرار، بقیه مدت محکومیت را به حبس یا جزای نقدی درجه هفت یا هشت تبدیل می‌کند. همچنین بعد از گذشتن نیمی از مدت مجازات تکمیلی، دادگاه می‌تواند با پیشنهاد قاضی اجرای حکم، در صورت اطمینان به عدم تکرار جرم و اصلاح مجرم، نسبت به لغو یا کاهش مدت زمان مجازات تکمیلی وی اقدام کند.

ماده ۲۵- محکومیت قطعی کیفری در جرایم عمدی، پس از اجرای حکم یا شمول مرور زمان، در مدت زمان مقرر در این ماده محکوم را از حقوق اجتماعی به عنوان مجازات تبعی محروم می‌کند: الف- هفت سال در محکومیت به مجازات‌های سالب حیات و حبس ابد از تاریخ توقف اجرای حکم اصلی.

ب- سه سال در محکومیت به قطع عضو، قصاص عضو در صورتی که دیه جنایت وارد شده بیش از نصف دیه مجنی‌علیه باشد، نفی بلد و حبس تا درجه چهار.

پ- دو سال در محکومیت به شلاق حدی، قصاص عضو در صورتی که دیه جنایت وارد شده نصف دیه مجنی‌علیه یا کمتر از آن باشد و حبس درجه پنج.

تبصره ۱- در غیر موارد فوق، مراتب محکومیت در پیشینه کیفری محکوم درج می‌شود؛ لکن در گواهی‌های صادره از مراجع ذی‌ربط منعکس نمی‌گردد، مگر به درخواست مراجع قضایی برای تعیین یا بازنگری در مجازات.

تبصره ۲- در مورد جرایم قابل گذشت در صورتی که پس از صدور حکم قطعی با گذشت شاکی یا مدعی خصوصی، اجرای مجازات موقوف شود اثر تبعی آن نیز رفع می‌شود.

تبصره ۳- در عفو و آزادی مشروط، اثر تبعی محکومیت پس از گذشت مدت‌های فوق از زمان عفو یا اتمام مدت آزادی مشروط رفع می‌شود. محکوم در مدت زمان آزادی مشروط و همچنین در زمان اجرای حکم نیز از حقوق اجتماعی محروم می‌گردد.

ماده ۲۶- حقوق اجتماعی موضوع این قانون به شرح زیر است:
الف- داوطلب شدن در انتخابات ریاست جمهوری، مجلس خبرگان رهبری، مجلس شورای اسلامی و شوراهای اسلامی شهر و روستا.

ب- عضویت در شورای نگهبان، مجمع تشخیص مصلحت نظام یا هیئت دولت و تصدی معاونت رئیس‌جمهور.

پ- تصدی ریاست قوه قضاییه، دادستانی کل کشور، ریاست دیوان عالی کشور و ریاست دیوان عدالت اداری.

ت- انتخاب شدن یا عضویت در انجمن‌ها، شوراها، احزاب و جمعیت‌ها به موجب قانون یا با رأی مردم.

ث- عضویت در هیئت‌های منصفه و امناء و شوراهای حل اختلاف.

ج- اشتغال به عنوان مدیر مسئول یا سردبیر رسانه‌های گروهی.

چ- استخدام و یا اشتغال در کلیه دستگاه‌های حکومتی اعم از قوای سه گانه و سازمان‌ها و شرکت‌های وابسته به آنها، صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، نیروهای مسلح و سایر نهادهای تحت نظر رهبری، شهرداری‌ها و مؤسسات مأمور به خدمات عمومی و دستگاه‌های مستلزم تصریح یا ذکر نام برای شمول قانون بر آنها.

ح- اشتغال به عنوان وکیل دادگستری و تصدی دفاتر ثبت اسناد رسمی و ازدواج و طلاق و دفتریاری.

خ- انتخاب شدن به سمت قیّم، امین، متولی، ناظر یا متصدی موقوفات عام.

د- انتخاب شدن به سمت داوری یا کارشناسی در مراجع رسمی.

ذ- استفاده از نشان‌های دولتی و عناوین افتخاری.
 ر- تأسیس، اداره یا عضویت در هیئت مدیره شرکت‌های دولتی،
 تعاونی و خصوصی یا ثبت نام تجاری یا مؤسسه آموزشی، پژوهشی،
 فرهنگی و علمی.

تبصره ۱- مستخدمان دستگاه‌های حکومتی در صورت
 محرومیت از حقوق اجتماعی، خواه به عنوان مجازات اصلی و خواه
 مجازات تکمیلی یا تبعی، حسب مورد در مدت مقرر در حکم یا
 قانون، از خدمت منفصل می‌شوند.

تبصره ۲- هرکس به عنوان مجازات تبعی از حقوق اجتماعی
 محروم گردد، پس از گذشت مواعد مقرر در ماده (۲۵) این قانون
 اعاده حیثیت می‌شود و آثار تبعی محکومیت وی زائل می‌گردد؛ مگر
 در مورد بندهای (الف)، (ب) و (پ) این ماده که از حقوق مزبور به
 طور دائمی محروم می‌شود.

فصل سوم: نحوه تعیین و اعمال مجازات‌ها

ماده ۲۷- مدت حبس از روزی آغاز می‌شود که محکوم، به
 موجب حکم قطعی لازم‌الاجرا حبس می‌گردد. در صورتی که فرد،
 پیش از صدور حکم به علت اتهام یا اتهاماتی که در پرونده مطرح
 بوده بازداشت شده باشد، مدت بازداشت قبلی در حکم محاسبه
 می‌شود. در صورتی که مجازات مورد حکم، شلاق تعزیری یا جزای
 نقدی باشد، هر روز بازداشت، معادل سه ضربه شلاق یا دو میلیون و
 پانصد هزار (۲,۵۰۰,۰۰۰) ریال^۱ است. چنانچه مجازات متعدد باشد
 به ترتیب نسبت به حبس، شلاق و جزای نقدی محاسبه می‌گردد.

ماده ۲۸^۱ - کلیه مبالغ مذکور در این قانون و سایر قوانین از تاریخ تصویب آنها در مورد تمام جرایم و تخلفات از جمله مجازات نقدی، به تناسب نرخ تورم اعلام شده از سوی بانک مرکزی، هر سه سال یکبار به پیشنهاد وزیر دادگستری و تصویب هیئت وزیران تعدیل و در مورد احکامی که بعد از آن صادر می‌شود، لازم‌الاجرا می‌گردد.

ماده ۲۹ - هرگاه بازداشت بدل از جزای نقدی توأم با مجازات حبس باشد، بازداشت بدل از جزای نقدی از تاریخ اتمام حبس شروع می‌شود که از حداکثر مدت حبس مقرر در قانون برای آن جرم بیشتر نیست؛ و در هر حال مدت بازداشت بدل از جزای نقدی نباید از سه سال تجاوز کند.

ماده ۳۰ - منع از اشتغال به شغل، کسب، حرفه یا کار معین مستلزم لغو جواز کار یا پروانه کسب، حرفه یا کار است، مشروط به اینکه جرم به سبب اشتغال به شغل، کسب، حرفه یا کار ارتکاب یابد یا آن اشتغال وقوع جرم را تسهیل نماید.

ماده ۳۱ - منع از رانندگی و تصدی وسیله نقلیه موتوری مستلزم ابطال گواهینامه و ممنوعیت از درخواست مجدد است.

ماده ۳۲ - منع از اصدار چک مستلزم ابطال برگه‌های سفید دسته چک و انسداد حساب جاری و ممنوعیت از درخواست مجدد افتتاح حساب جاری است.

ماده ۳۳ - منع از حمل اسلحه مجاز مستلزم ابطال پروانه حمل و توقیف سلاح است.

ماده ۳۴- منع از خروج اتباع ایران از کشور مستلزم ابطال گذرنامه و ممنوعیت از درخواست مجدد است.

ماده ۳۵- اخراج موقت یا دائم بیگانگان محکوم به مجازات از کشور پس از اجرای مجازات و با حکم دادگاه انجام می‌شود.

ماده ۳۶- حکم محکومیت قطعی در جرایم موجب حد محاربه و افساد فی الارض یا تعزیر، تا درجه چهار و نیز کلاهبرداری بیش از یک میلیارد (۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال، در صورتی که موجب اخلال در نظم یا امنیت نباشد در یکی از روزنامه‌های محلی در یک نوبت منتشر می‌شود.

تبصره- انتشار حکم محکومیت قطعی در جرایم زیر که میزان مال موضوع جرم ارتكابی، یک میلیارد (۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال یا بیش از آن باشد، الزامی است؛ و در رسانه ملی یا یکی از روزنامه‌های کثیرالانتشار منتشر می‌شود:

الف- رشاء و ارتشاء.

ب- اختلاس.

پ- اعمال نفوذ برخلاف حق و مقررات قانونی در صورت تحصیل مال توسط مجرم یا دیگری.

ت- مداخله وزرا و نمایندگان مجلس و کارمندان دولت در معاملات دولتی و کشوری.

ث- تبانی در معاملات دولتی.

ج- اخذ پورسانت در معاملات خارجی.

چ- تعدیات مأموران دولتی نسبت به دولت.

ح- جرایم گمرکی.

- خ- قاچاق کالا و ارز.
- د- جرایم مالیاتی.
- ذ- پولشویی.
- ر- اخلال در نظام اقتصادی کشور.
- ز- تصرف غیرقانونی در اموال عمومی یا دولتی.

فصل چهارم: تخفیف مجازات و معافیت از آن

ماده ۳۷^۱ - در صورت وجود یک یا چند جهت از جهات تخفیف، دادگاه می‌تواند مجازات تعزیری را به نحوی که به حال متهم مناسب‌تر باشد به شرح زیر تقلیل دهد و یا تبدیل کند:
الف- تقلیل مجازات حبس به میزان یک تا سه درجه در مجازات‌های درجه چهار و بالاتر؛

ب- تقلیل مجازات حبس درجه پنج و درجه شش به میزان یک تا دو درجه یا تبدیل این مجازات و مجازات حبس درجه هفت حسب مورد به جزای نقدی متناسب با همان درجه؛

پ- تبدیل مصادره کل اموال به جزای نقدی درجه یک تا چهار؛
ت- تقلیل انفصال دائم به انفصال موقت به میزان پنج تا پانزده سال؛

ث- تقلیل سایر مجازات‌های تعزیری به میزان یک یا دو درجه یا تبدیل آن به مجازات دیگر از همان درجه یا یک درجه پایین‌تر؛
تبصره ۲ - چنانچه در اجرای مقررات این ماده یا سایر مقرراتی که به موجب آن مجازات تخفیف می‌یابد، حکم به حبس کمتر

۱- اصلاحی ۱۳۹۹/۰۲/۲۳

۲- الحاقی ۱۳۹۹/۰۲/۲۳

از نود و یک روز صادر شود، به مجازات جایگزین مربوط تبدیل می‌شود.

ماده ۳۸- جهات تخفیف عبارتند از:

الف- گذشت شاکی یا مدعی خصوصی.

ب- همکاری مؤثر متهم در شناسایی شرکا یا معاونان، تحصیل ادله یا کشف اموال و اشیاء حاصله از جرم یا به کار رفته برای ارتکاب آن.

پ- اوضاع و احوال خاص مؤثر در ارتکاب جرم، از قبیل رفتار یا گفتار تحریک‌آمیز بزه‌دیده یا وجود انگیزه شرافتمندانه در ارتکاب جرم.

ت- اعلام متهم قبل از تعقیب یا اقرار مؤثر وی درحین تحقیق و رسیدگی.

ث- ندامت، حسن سابقه و یا وضع خاص متهم از قبیل کهولت یا بیماری.

ج- کوشش متهم به منظور تخفیف آثار جرم، یا اقدام وی برای جبران زیان ناشی از آن.

چ- خفیف بودن زیان وارده به بزه‌دیده یا نتایج زینبار جرم.

ح- مداخله ضعیف شریک یا معاون در وقوع جرم.

تبصره ۱- دادگاه مکلف است جهات تخفیف مجازات را در حکم خود قید کند.

تبصره ۲- هرگاه نظیر جهات مندرج در این ماده در مواد خاصی پیش‌بینی شده باشد، دادگاه نمی‌تواند به موجب همان جهات، مجازات را دوباره تخفیف دهد.

ماده ۳۹- در جرایم تعزیری درجه‌های هفت و هشت در صورت احراز جهات تخفیف، چنانچه دادگاه پس از احراز مجرمیت، تشخیص دهد که با عدم اجرای مجازات نیز مرتکب، اصلاح می‌شود، در صورت فقدان سابقه کیفری مؤثر و گذشت شاکی و جبران ضرر و زیان یا برقراری ترتیبات جبران آن می‌تواند حکم به معافیت از کیفر صادر کند.

فصل پنجم: تعویق صدور حکم

ماده ۴۰- در جرایم موجب تعزیر درجه شش تا هشت دادگاه می‌تواند پس از احراز مجرمیت متهم با ملاحظه وضعیت فردی، خانوادگی و اجتماعی و سوابق و اوضاع و احوالی که موجب ارتکاب جرم گردیده است، در صورت وجود شرایط زیر صدور حکم را به مدت شش ماه تا دو سال به تعویق اندازد:

الف- وجود جهات تخفیف.

ب- پیش‌بینی اصلاح مرتکب.

پ- جبران ضرر و زیان یا برقراری ترتیبات جبران.

ت- فقدان سابقه کیفری مؤثر.

تبصره- محکومیت مؤثر، محکومیتی است که محکوم را به تبع اجرای حکم، براساس ماده (۲۵) این قانون از حقوق اجتماعی محروم می‌کند.

ماده ۴۱- تعویق به شکل ساده یا مراقبتی است.

الف- در تعویق ساده مرتکب به طور کتبی متعهد می‌گردد، در مدت تعیین شده به وسیله دادگاه، مرتکب جرمی نشود و از نحوه رفتار وی پیش‌بینی شود که در آینده نیز مرتکب جرم نمی‌شود.

ب- در تعویق مراقبتی علاوه بر شرایط تعویق ساده، مرتکب متعهد می‌گردد دستورها و تدابیر مقرر شده به وسیله دادگاه را در مدت تعویق رعایت کند یا به موقع اجراء گذارد.

تبصره ۱- دادگاه نمی‌تواند قرار تعویق صدور حکم را به صورت غیابی صادر کند.

تبصره ۲- چنانچه متهم در بازداشت باشد، دادگاه پس از صدور قرار تعویق صدور حکم، بلافاصله دستور آزادی وی را صادر می‌نماید. دادگاه می‌تواند در این مورد تأمین مناسب اخذ نماید. در هر صورت اخذ تأمین نباید به بازداشت مرتکب منتهی گردد.

ماده ۴۲- تعویق مراقبتی همراه با تدابیر زیر است:

الف- حضور به موقع در زمان و مکان تعیین شده توسط مقام قضایی یا مددکار اجتماعی ناظر.

ب- ارائه اطلاعات و اسناد و مدارک تسهیل‌کننده نظارت بر اجرای تعهدات محکوم برای مددکار اجتماعی.

پ- اعلام هرگونه تغییر شغل، اقامتگاه یا جا به جایی در مدت کمتر از پانزده روز و ارائه گزارشی از آن به مددکار اجتماعی.

ت- کسب اجازه از مقام قضایی به منظور مسافرت به خارج از کشور.

تبصره- تدابیر یاد شده می‌تواند از سوی دادگاه همراه با برخی تدابیر معاضدتی، از قبیل معرفی مرتکب به نهادهای حمایتی باشد.

ماده ۴۳- در تعویق مراقبتی، دادگاه صادرکننده قرار می‌تواند با توجه به جرم ارتكابی و خصوصیات مرتکب و شرایط زندگی او، به نحوی که در زندگی وی یا خانواده اش اختلال اساسی و عمده

ایجاد نکنند، مرتکب را به اجرای یک یا چند مورد از دستورهای زیر در مدت تعویق، ملزم نماید:

- الف- حرفه آموزی یا اشتغال به حرفه‌ای خاص.
- ب- اقامت یا عدم اقامت در مکان معین.
- پ- درمان بیماری یا ترک اعتیاد.
- ت- پرداخت نفقه افراد واجب‌النفقه.
- ث- خودداری از تصدی کلیه یا برخی از وسایل نقلیه موتوری.
- ج- خودداری از فعالیت حرفه‌ای مرتبط با جرم ارتكابی یا استفاده از وسایل مؤثر در آن.

- چ- خودداری از ارتباط و معاشرت با شرکا یا معاونان جرم یا دیگر اشخاص از قبیل بزه‌دیده به تشخیص دادگاه.
- ح- گذراندن دوره یا دوره‌های خاص آموزش و یادگیری مهارت‌های اساسی زندگی یا شرکت در دوره‌های تربیتی، اخلاقی، مذهبی، تحصیلی یا ورزشی.

ماده ۴۴- در مدت تعویق، در صورت ارتكاب جرم موجب حد، قصاص، جنایات عمدی موجب دیه یا تعزیر تا درجه هفت، دادگاه به لغو قرار تعویق اقدام و حکم محکومیت صادر می‌کند. در صورت عدم اجرای دستورهای دادگاه، قاضی می‌تواند برای یک بار تا نصف مدت مقرر در قرار به مدت تعویق اضافه یا حکم محکومیت صادر کند.

تبصره- در صورت الغای قرار تعویق و صدور حکم محکومیت، صدور قرار تعلیق اجرای مجازات ممنوع است.

ماده ۴۵- پس از گذشت مدت تعویق با توجه به میزان پایبندی مرتکب به اجرای دستورهای دادگاه، گزارش‌های مددکار اجتماعی و نیز ملاحظه وضعیت مرتکب، دادگاه حسب مورد به تعیین کیفر یا صدور حکم معافیت از کیفر اقدام می‌کند.

فصل ششم: تعلیق اجرای مجازات

ماده ۴۶- در جرایم تعزیری درجه سه تا هشت دادگاه می‌تواند در صورت وجود شرایط مقرر برای تعویق صدور حکم، اجرای تمام یا قسمتی از مجازات را از یک تا پنج سال معلق نماید. دادستان یا قاضی اجرای احکام کیفری نیز پس از اجرای یک سوم مجازات می‌تواند از دادگاه صادرکننده حکم قطعی، تقاضای تعلیق نماید. همچنین محکوم می‌تواند پس از تحمل یک سوم مجازات، در صورت دارا بودن شرایط قانونی، از طریق دادستان یا قاضی اجرای احکام کیفری تقاضای تعلیق نماید.

ماده ۴۷- صدور حکم و اجرای مجازات در مورد جرایم زیر و شروع به آنها قابل تعویق و تعلیق نیست:

الف- جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی کشور، خرابکاری در تأسیسات آب، برق، گاز، نفت و مخابرات.

ب- جرایم سازمان یافته، سرقت مسلحانه یا مقرون به آزار، آدم ربایی و اسیدپاشی.

پ- قدرت نمایی و ایجاد مزاحمت با چاقو یا هر نوع اسلحه دیگر، جرایم علیه عفت عمومی، تشکیل یا اداره مراکز فساد و فحشا.

ت- قاچاق عمده مواد مخدر یا روان گردان، مشروبات الکلی و سلاح و مهمات و قاچاق انسان.

ث- تعزیر بدل از قصاص نفس، معاونت در قتل عمدی و محاربه و افساد فی الارض.

ج- جرایم اقتصادی، با موضوع جرم بیش از یکصد میلیون (۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال.

تبصره ۱- در جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی کشور در صورت همکاری مؤثر مرتکب در کشف جرم و شناسایی سایر متهمان، تعلیق بخشی از مجازات بلامانع است. همچنین تعلیق مجازات جرایم علیه عفت عمومی (به جز جرایم موضوع مواد ۶۳۹ و ۶۴۰ کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده مصوب ۱۳۷۵/۰۳/۰۲ با اصلاحات و الحاقات بعدی) و کلاهبرداری کلیه جرایم در حکم کلاهبرداری و جرایمی که مجازات کلاهبرداری درباره آنها مقرر شده یا طبق قانون کلاهبرداری محسوب می‌شود و شروع به جرایم مقرر در این تبصره، بلامانع است. رعایت ماده ۴۶ این قانون در خصوص این تبصره الزامی است.

ماده ۴۸- تعلیق مجازات با رعایت مقررات مندرج در تعویق صدور حکم، ممکن است به طور ساده یا مراقبتی باشد.

ماده ۴۹- قرار تعلیق اجرای مجازات به وسیله دادگاه ضمن حکم محکومیت یا پس از صدور آن صادر می‌گردد. کسی که اجرای حکم مجازات وی به طور کلی معلق شده است، اگر در بازداشت باشد فوری آزاد می‌گردد.

ماده ۵۰- چنانچه محکومی که مجازات او معلق شده است در مدت تعلیق بدون عذر موجه از دستورهای دادگاه تبعیت نکند،

دادگاه صادرکننده حکم قطعی می‌تواند به درخواست دادستان یا قاضی اجرای احکام، برای بار اول یک تا دو سال به مدت تعلیق اضافه یا قرار تعلیق را لغو نماید. تخلف از دستور دادگاه برای بار دوم، موجب الغای قرار تعلیق و اجرای مجازات می‌شود.

ماده ۵۱- تعلیق اجرای مجازات محکوم نسبت به حق مدعی خصوصی تأثیری ندارد و حکم پرداخت خسارت یا دیه در این موارد اجراء می‌شود.

ماده ۵۲- هرگاه محکوم از تاریخ صدور قرار تا پایان مدت تعلیق، مرتکب جرم عمدی موجب حد، قصاص، دیه یا تعزیر تا درجه هفت نشود، محکومیت تعلیقی بی‌اثر می‌شود.

ماده ۵۳- در صورتی که قسمتی از مجازات یا یکی از مجازات‌های مورد حکم معلق شود، مدت تعلیق از زمان خاتمه اجرای مجازات غیرمعلق محاسبه می‌گردد.

تبصره- در مواردی که به موجب قوانین اداری و استخدامی، محکومیت کیفری موجب انفصال است در صورت تعلیق، محکومیت معلق، موجب انفصال نمی‌گردد، مگر آنکه در قانون تصریح یا قرار تعلیق لغو شود.

ماده ۵۴- هرگاه محکوم از تاریخ صدور قرار تا پایان مدت تعلیق، مرتکب یکی از جرایم عمدی موجب حد، قصاص، دیه یا تعزیر تا درجه هفت شود، پس از قطعیت حکم اخیر، دادگاه قرار تعلیق را لغو و دستور اجرای حکم معلق را نیز صادر، و مراتب را به دادگاه صادرکننده قرار تعلیق اعلام می‌کند. دادگاه به هنگام صدور قرار تعلیق به طور صریح به محکوم اعلام می‌کند که اگر در مدت

تعلیق مرتکب یکی از جرایم فوق شود، علاوه بر مجازات جرم اخیر، مجازات معلق نیز درباره وی اجراء می‌شود.

ماده ۵۵- هرگاه پس از صدور قرار تعلیق، دادگاه احراز نماید که محکوم دارای سابقه محکومیت کیفری مؤثر یا محکومیت‌های قطعی دیگری بوده است که در میان آنها محکومیت تعلیقی وجود داشته و بدون توجه به آن اجرای مجازات معلق شده است، قرار تعلیق را لغو می‌کند. دادستان یا قاضی اجرای احکام نیز موظف است در صورت اطلاع از موارد فوق، لغو تعلیق مجازات را از دادگاه درخواست نماید. حکم این ماده در مورد تعویق صدور حکم نیز جاری است.

فصل هفتم: نظام نیمه آزادی

ماده ۵۶- نظام نیمه آزادی، شیوه‌ای است که بر اساس آن محکوم می‌تواند در زمان اجرای حکم حبس، فعالیت‌های حرفه‌ای، آموزشی، حرفه آموزی، درمانی و نظایر اینها را در خارج از زندان انجام دهد. اجرای این فعالیت‌ها زیر نظر مراکز نیمه آزادی است، که در سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی تأسیس می‌شود.

ماده ۵۷- در حبس‌های تعزیری درجه پنج تا هفت دادگاه صادرکننده حکم قطعی می‌تواند مشروط به گذشت شاکی و سپردن تأمین مناسب و تعهد به انجام یک فعالیت شغلی، حرفه‌ای، آموزشی، حرفه آموزی، مشارکت در تداوم زندگی خانوادگی یا درمان اعتیاد یا بیماری که در فرآیند اصلاح یا جبران خسارت وارد بر بزه‌دیده مؤثر است، محکوم را با رضایت خود او، تحت نظام نیمه آزادی قرار دهد. همچنین محکوم می‌تواند در طول دوره تحمل

مجازات در صورت دارا بودن شرایط قانونی، صدور حکم نیمه آزادی را تقاضا نماید و دادگاه موظف به رسیدگی است.
تبصره ۱- مقررات این ماده در مورد حبس‌های تعزیری درجه دو، درجه سه و درجه چهار، در صورت گذراندن یک‌چهارم مدت حبس قابل اعمال است.

فصل هشتم: نظام آزادی مشروط

ماده ۵۸- در مورد محکومیت به حبس تعزیری، دادگاه صادرکننده حکم می‌تواند در مورد محکومان به حبس بیش از ده سال، پس از تحمل نصف، و در سایر موارد پس از تحمل یک سوم، مدت مجازات به پیشنهاد دادستان یا قاضی اجرای احکام با رعایت شرایط زیر حکم به آزادی مشروط را صادر کند:

الف- محکوم در مدت اجرای مجازات همواره از خود حسن اخلاق و رفتار نشان دهد.

ب- حالات و رفتار محکوم نشان دهد که پس از آزادی، دیگر مرتکب جرمی نمی‌شود.

پ- به تشخیص دادگاه محکوم تا آنجا که استطاعت دارد ضرر و زیان مورد حکم یا مورد موافقت مدعی خصوصی را بپردازد یا قراری برای پرداخت آن ترتیب دهد.

ت- محکوم پیش از آن از آزادی مشروط استفاده نکرده باشد.
انقضای مواعد فوق و همچنین مراتب مذکور در بندهای (الف) و (ب) این ماده پس از گزارش رییس زندان محل به تأیید قاضی